

CLUB HEALTH 2006
4TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON NIGHTLIFE,
SUBSTANCE USE AND RELATED HEALTH ISSUES

2006. SZEPTEMBER 20–22. SZLOVÉNIA, PIRAN

A festői szépségű, mediterrán hangulatú szlovén tengerparti kisvárosban, Piranban rendezte meg idei, negyedik konferenciáját a *Club Health* elnevezésű szervezet, amely a liverpooli John Moores Egyetem Népegészségügyi Központjában (*Centre for Public Health*) működik. Feladatai közé tartozik az európai rekreációs droghasználat kutatásának elősegítésén túl a kétévenkénti konferencia megszervezése is. A nemzetközi konferenciák célja annak lehetővé tétele, hogy tudósok, politikusok, klinikus szakemberek, rendőrök, illetve a szórakoztatóiparban dolgozók cserélhessenek véleményt az éjszakai élettel kapcsolatos szerhasználati és egyéb egészségügyi kérdésekről.

A mintegy hatvan résztvevő tizenhét országot képviselt. Az előadók és a résztvevők között is az Egyesült Királyságbeliek, a holland valamint a szlovén szakemberek domináltak. A konferencia méretéhez képest jelentős volt a tengeren túli delegáció is; az Egyesült Államok mellett Új-Zélandból és Ausztráliából is többen érkeztek. Jelen voltak továbbá litván, svájci, spanyol, portugál, olasz és más európai szakemberek is, míg Magyarországot négyen képviseltük.

A konferenciát a szlovén kormány, illetve a pirani vezetés köszöntései mellett *Mark A. Bellis*, a már említett *Centre for Public Health* (Liverpool, Anglia) igazgatója, a *Club Health* egyik alapítója, s – *Karen Hughes* mellett – a konferencia szervezője nyitotta meg, majd a szlovén éjszakai életéről és az ahhoz kapcsolódó rizikómagatartásokról hallhattunk előadást (*Matej Kosir*).

A másnap délelőtti plenáris program a rekreációs droghasználat új trendjeiről szólt. Az EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction) képviselője (*Gregor Burkhardt*) az Európai Unió helyzetéről számolt be a drogfogyasztás és a prevenció terén. *Paul Dillon* (National Drug and Alcohol Research Centre, Ausztrália) az ausztrál metamfetamin-fogyasztás leggyakoribb formáit, ezek hatásait és a felmerülő problémák megoldásának lehetséges módjait ismertette, míg *Robert Carlson* (USA) az ohioi fiatal felnőttek MDMA/Ecstasy használatának változását 30 hónapon át végigkövető vizsgálatát mutatta be.

A délelőtt második felében négy párhuzamos szekció következett (a. Drogok:

költségek és következmények; b. Prevenció a gyakorlatban; c. Biztonságosabb szórakozóhelyek, biztonságosabb utcák; d. Intelligens éjszakai élet), amelyek egyikében kollégánk, *Demetrovics Zsolt* számolt be a magyarországi Biztonságos Szórakozóhely Program eddigi eredményeiről és kudarcairól. Egy hasonló kezdeményezésről hallhattunk egy másik szekcióban a zürichi *Alexander Büchel*től, aki a jól működő svájci biztonságos szórakozásról adott számot prezentációjában. A zürichi példával kapcsolatosan érdemes megemlíteni, hogy azoknak a szórakozóhelyeknek, amelyek részt vesznek a programban több kötelezettségük is van; így például 300 €-t kell fizetniük a tagságért, valamint be kell zárniuk a szórakozóhelyet, ha drogfogyasztás történik a helyszínen. A tagságért cserébe viszont logót kapnak a bejárathoz, minden hétvégén segítők keresik fel a helyet, akik ingyenesen biztosítanak szóróanyagot az itt szórakozóknak, és ingyen vizet osztanak. A zürichi program működéséhez a svájci Egészségügyi Minisztérium is hozzájárul. A szerhasználat következményeivel foglalkozó szekcióban az új-zélandi előadó (*Matt Bowden*) olyan új, „biztonságosabb” party-drogok megjelenésére hívta fel a figyelmet, amelyeket a metamfetamine használatával összefüggésben bekövetkeztetett nagyszámú haláleset kapcsán fejlesztettek ki és legálisan hozzáférhetőek (www.stargate-international.org).

A délutáni plenáris ülés témája az alkohol szerepe volt az éjszakai életben: használata, az alkohollal való visszaélés és annak felügyelete. *Thor Norström* a stockholmi egyetemről az alkoholpolitikák értékelésének lehetőségét ismertette két példán keresztül. Őt *Angelica Patrouka* követte, aki a Diageo nevű, szeszesitalokat gyártó és forgalmazó vállalatot képviselte. Előadása némi indulatot keltett a hallgatóságban, akik továbbá hiányolták, hogy a dohánygyártó cégek nem jelentek meg a konferencián. *Jan Brown* a manchesteri rendőrségtől érkezett, s előadásában az alkoholvállalatokkal való lehetséges partneri viszonyról beszélt. Délután ismét négy szekcióban zajlott a munka (a. Alkohol és erőszak; b. Prevenció a gyakorlatban; c. Szex és szerhasználat; d. Klubkultúra), amelyből kettőben hazánk is képviseltette magát: *Demetrovics Zsolt* az 1993 és 2005 közötti magyarországi parti-szcénáról nyújtott történeti áttekintést, míg *Nádas Eszter* egy hazai, a rekreációs droghasználati környezetet feltárni hivatott kvalitatív kutatásról számolt be.

A harmadik és egyben utolsó nap délelőtti ülése az éjszakai élet jellegzetes egészségügyi ártaival foglalkozott. *Maurice Mulcahy* (Írország) a dohányzásról, a dohányzásmentes éjszakai életről és ezzel összefüggésben az írországi kutatásokról számolt be, míg *Carlos Rodríguez Ribas* (Ibiza, Spanyolország) az ibizai sürgősségi osztály nehéz helyzetét mutatta be. A mindössze 100 000 lakosú Ibizát nyaranként szórakozni vágyó fiatalok milliói lepik el, ami óriási többletmunkát hárít a sziget egészségügyi szolgáltatásaira. Az éjszakai étellel összefüggésbe hozható beavatkozások nyaranta annyira megnövekednek, hogy

például 2005 augusztusában 135 (és ebből 80% külföldi), súlyos kábítószer-mérgezéses esetet kezeltek a mindössze 200 férőhelyes kórházban.

Lisa McDonald (Anglia) az éjszakai élettel összefüggésbe hozható halláskárosodásokról tartott előadást, s ezzel kapcsolatosan az úgynevezett „hangmásnaposság” elkerülésére tett javaslatokat a szórakozóknak és a szórakozóhelyek tulajdonosainak.

A délelőtti szekciókat követően (a. Biztonság és dohányzás; b. Bulik és helyszínek; c. Drog, alkohol és vezetés; d. Drog a klubokban: trendek és tesztelés) a délutáni utolsó előadások az éjszakai élettel mint kulturális jelenséggel foglalkoztak. Felszólalt *Tom ter Bogt* (Hollandia), aki a zenei preferenciák és a fiatalok szerfogyasztása közötti kapcsolattal foglalkozott, *Ciaran O’Hagan*, aki a biztonságosabb droghasználat érdekében folytatott egészségügyi üzenetek marketingjéről beszélt, valamint két szlovén szórakozóhely-tulajdonos is, akik a zenei irányzatok és drogfogyasztás kapcsolatát elemezték.

A konferencia hangulatát alapvetően meghatározta a tengerparti helyszín, s hogy az előadások közti kávészünetekben a szakmai viták már a szabadban, a tengerparti napsütésben folytatódhattak. Az igen színvonalas programot figyelembe véve ugyanakkor talán nem meglepő, hogy a csábító környezettel dacára, a résztvevők igen aktív jelenléte, közreműködése volt tapasztalható a plenáris üléseken és a szekciókban egyaránt. Nem kis részben tulajdonítható ez a kitűnő szervezésnek és az időpontok pontos betartásának is.

A konferencián elhangzott előadások anyaga hamarosan hozzáférhető lesz a szervezet honlapján (www.clubhealth.org.uk/conference), ahol a program természetesen már most is megtekinthető.

Vadász Piroska, Demetrovics Zsolt, Kun Bernadette, Nádas Eszter

JÖRG BÖCKEM:
LASS MICH DIE NACHT ÜBERLEBEN. MEIN LEBEN
ALS JOURNALIST UND JUNKIE

2004, MÜNCHEN, DEUTSCHE VERLAGS-ANSTALT,
232 OLDAL, ISBN 3-421-05775-3

Syd Barrett (Pink Floyd), Bon Scott (AC/DC), Hugh Cornwell (Stranglers), Sid Vicious (Sex Pistols), Iggy Pop, David Bowie. Rocksztárok, akik a progresszív zene, szöveg és öltözködés mellett a drogfogyasztást is felvették önkifejezésük eszköztárába. Ikonok az elmúlt századból, akik tömegek számára jelentették meg könnyen értelmezhető módon a fogyasztói társadalom kritikáját. Példaképek, akik számos fiatal életvitelére nagyobb hatással voltak, mint szüleik, tanáraik vagy éppen barátaik. Jörg Böckem olyan fiatal volt, aki valószínűleg az átlagnál nagyobb mértékben vette át az említett sztárok világlátását. Önéletrajzában azt az utat mutatja be, amelyen keresztül észak-rajna-vesztfáliai parasztyerekből a legnevesebb német folyóiratok publicistájává vált. Az út leírása azonban korántsem sikertörténet, sokkal inkább beszámoló egy drogokkal (elsősorban heroinnal) folytatott húszéves küzdelemről. A regény a napjainkban divatosnak mondható vallomásirodalomhoz tartozik, amelynek kevésbé sikerült darabjaival magyar nyelven is találkozhatunk.

Böckem megrázó képpel kezd történetének elmesélésébe. Egy mindennapos cselekvéssort mutat be 1999-ből. Ekkortájt a *Spiegel* című folyóiratnak dolgozik, amelynek szerkesztőségében – nem meglepő módon – nehézségekbe ütközik az intravénás kábítószer-használat. Böckem titkolja állapotát kollégái előtt, ezért a mellékhelyiségbe kényszerül elvonási tüneteit enyhíteni. A feladat azonban nem egyszerű. A széttroncsolódott vénákba csak számos sikertelen próbálkozás után tudja bejuttatni az anyagot. Minden egyes mellészúrás után el kell távolítani a levegőt a kanülből, ami újabb és újabb vérfoltokat jelent a fülke falán. A koncentrációt nehezíti annak tudata, hogy a munkatársak bármelyik pillanatban beléphetnek a mosdóba. Fél óra elteltével siker koronázza az erőfeszítéseket. Néhány percnyi gyönyör, majd kezdődhet a takarítás.

A mellékhelyiségben öntudatlanul heverő drogos képe ismerős lehet a televíziós híradásokból, hiszen a szerkesztők gyakran illusztrálják ilyesformán a kábítószerrel kapcsolatos tudósításokat. Míg azonban a médiában szinte minden alkalommal elhangzik néhány moralizáló gondolat, Böckem teljesen mellőzi ezt a vonalat. Könyvének egyik fő erőssége az a *Sorstalanság-szerű* távolságtartás, amellyel történetét elmeséli, és ami által a befogadóban fogalmazódhat meg a gondolat a droghasználat káros aspektusaival kapcsolatban.

Az olvasóban érdeklődést keltő felütés után a szerző fiatalkorának jelentősebb eseményeiről számol be. Az egyke fiú osztályelsőként végezte az általános iskolát, a világ pedig egyet jelentett a német–holland határtól tíz kilométerre fekvő szülőfalujával. A kamaszkori öntudatra ébredés egy fiatalok számára létesített klubhoz kapcsolódott, ahol a lázadás elsősorban a progresszív rockzene hallgatásában merült ki. A 13 éves Böckem itt ismerkedett meg azzal a fiúval, aki később tapasztalt „mentorként” vezette be a kenderszármazékok beszerzésének/fogyasztásának rejtjelmeibe. Kétévnyi mindennapos használat után a hasisszíváshoz egyre több negatív élmény kapcsolódott: szorongás, álmatlanság és a lebukástól való folyamatos félelem tette elviselhetetlenné a létezést. Az első szerelem és a szexualitás újszerű élményei rövid időre kiragadták a drogok bűvköréből, azonban az érzelmek intenzitásának csökkenésével újult erővel vetette bele magát a kábítószer-fogyasztásba. Ebben az időszakban az LSD, az amfetamin és a kokain voltak a preferált anyagok, amelyek használata rövidesen a heroinnal egészült ki. „Körülbelül így képzeltem el a mennyországot” – írja ekkori drogélményeiről, melyek finanszírozását Amszterdamból csempészett LSD árusításával sikerült megoldania. A magas haszonkulcs miatt egyre gyakoribbá váló utazásoknak fájdalmas lebukás vetett véget: Böckem és két társa egy lebukás után napokig „élvezhette” a holland rendőrség vendégszeretetét. A fiatal kor és a büntetlen előélet miatt rövidre nyúlt elzárás során a szerzőnek – életében először – szembesülnie kellett a fizikai függőséghez kapcsolódó elvonási tünetekkel. A megrázó élmény ráébresztette a változás szükségességére: a heroint a társadalmilag elfogadott alkoholra cserélte. Az építőiparban dolgozó kollégákkal tartott közös italozások azonban csak kevésbé kötötték le, ezért egyfelől elkezdett újságot írni és szerkeszteni, másfelől visszatért a heroinhoz. Mindkét területen szépen haladt előre. Kisebb kitérők után először gyakornokként, majd főállású újságíróként helyezkedett el a *Tempo* című folyóiratnál, amely a '80-as évek második felében számos baloldali értelmiségi számára jelentett átmenetet az underground punk-szcéna és a legelismertebb német hetilapok között. Később szabadúszóként a *jetzt*, a *Süddeutsche Zeitung* és a *Die Woche* munkatársaként dolgozott. Sokszínű publikációs tevékenységét jelentős mértékben motiválta a drogfogyasztó életmód magas költségfaktora. Noha különböző terápiák eredményeképpen Böckem több alkalommal is éveken át tudott józan maradni, felnőttkorának meghatározó részét aktív szerhasználóként töltötte. Megélte az addikció következtében létrejövő jellegzetes mélypontokat: az egzisztenciális és pszichés összeomlást, a fájdalmas absztinencia-kísérleteket és visszaeséseket, a drogos barátok lecsúszásának tehetetlen szemlélését, a szexuális abúzust, ill. a HCV-fertőzés traumáját.

A szerző többször szembesül a kérdéssel, hogy mi volt drogkarrierjének első állomása. Jörg Böckem elveti a tézist, miszerint a heroinfüggőséghez a kannabisz-származékok fogyasztásán keresztül vezet az út, mivel szerinte a drogokkal való kapcsolat irányultságát és mértékét döntően az egyén pszichés jellemzői hatá-

rozzák meg. Szenvedélybeteggé válását sajátos személyiségjegyeivel, elsősorban a felelősséget háttérbe szorító kíváncsisággal magyarázza. Drogokkal való kapcsolatának kiindulópontját egy gyermekkori kalandjához köti, amikor a körzeti postás magával vitte kézbesítő körútjára. A nyolcéves fiú életének legnagyobb utazásán betértek egy zsákutcába, amelynél azt érezte, hogy a világ végére jutottak el. Miután elgondolását közölte a postással, az nevetve így felelt: „Sehol nincs vége. Akkor is van tovább, ha véget ér az út.” Böckem a drogokban találta meg a szülőfalu kiépített útjait követő *terra incognita* legérdekesebb látnivalóit.

A kötet kiemelkedik a hasonló témában íródott, önéletrajzi vagy sajátélményeken alapuló fikciós regények sorából, mivel szenzációhajhász adalékok nélkül, hitelesen mutatja be a szerfüggő létezés különböző fázisait. A recenzius véleményét talán alátámasztja, hogy a könyv sokáig előkelő helyeken szerepelt a német könyveladási listákon, színpadi adaptációját pedig 2005-ben nagy sikerrel mutatták be.

Molnár Dániel

ZONDA T.: ÖNGYILKOSSÁG, STATISZTIKA, TÁRSADALOM

BUDAPEST, 2006 KAIROSZ KIADÓ, ISBN 963 7510 710,
218 OLDAL, 3000 FT

Az öngyilkosság kutatásával foglalkozó szerző ezt a könyvét a szélesebb olvasóközönségnek szánta. A könyv öt fejezetből áll; ezekben a szerző áttekinti az öngyilkosságok alakulásának nemzetközi és hazai trendjeit és megkísérli magyarázni a tapasztalt változásokat. Az első fejezet az öngyilkosságok nemzetközi trendjeit mutatja be, 1970 és 2002 között, az egyes országok WHO-jelentései alapján. A nemzetközi adatok bemutatása azért is érdekes, mert az adatsorokra vetett egyetlen pillantás is felhívja a figyelmet az egyszerű magyarázatok elégtelenségére. Pl. az Európai Unióba (illetve elődjébe) belépő Írország és Portugália eltérő irányt mutató (növekvő, illetve csökkenő) rátái a gyors modernizációval önmagában nem magyarázhatóak. Különösen érdekesek azok az adatok, amelyek a volt Szovjetunió utódállamait jellemzik: a világon ma ezekben az országokban a legmagasabb az öngyilkosság. Azonban ezek az országok még ebben a tekintetben sem jelentenek homogén tömböt, pl. a balti államok öngyilkossági rátái más lefutást mutatnak, mint a kaukázusi köztársaságoké! Érdekes a gorbacsovi alkoholtilalom szerepének tulajdonított átmeneti öngyilkosság-csökkenés jelensége. A szerző a következő fejezetben a magyarországi adatokkal foglalkozik. A szerző elsősorban az 1967–1987-ig történő emelkedésnek, majd az azt követő csökkenésnek próbál utánajárni különböző vizsgálataival. Ebben a második fejezetben exponálja a problémát: bemutatja az öngyilkosságok alakulását különböző idősorokon, nemek, korcsoportok, családi állapot, iskolai végzettség és lakóhely, valamint az elkövetés módja, etnikai csoportok és kisebbségek, vallási felekezetek, továbbá regionális eltérések szerinti bontásban – összehasonlítva a hasonló bontásban bemutatott nemzetközi adatokkal a hazaiakat. Saját vizsgálatai alapján próbálja értelmezni a magyarországi adatokat és a jellemző eltéréseket: elsősorban a délföldi megyék magasabb öngyilkossági arányait. A szerző korábbi vizsgálataiból származó megállapításai szerint a háttérben az önpusztítással, a konfliktuskezeléssel kapcsolatos, az értékrendszerben is megmutatkozó kulturális tényezők húzódnak meg. Egy magas (Bács-Kiskun megye) és egy alacsony (Vas megye) öngyilkossági rátájú megye összehasonlítása során a szerző a durkheimi és mertoni anómiafogalmakat próbálja értelmezni (egy 1000-1000 fős kérdőíves vizsgálatban). A kutatás mindkét anómia-konceptió jelenlétét aláhúzta mint magyarázófaktor, ugyanakkor az adatok részletesebb elemzése a mögöttes dimenziók mentén már nem adott ilyen

jól értelmezhető képet. A kutatás kiegészült a (major) depresszió előfordulásának vizsgálatával is: a szerző eredményei szerint ez a betegség önmagában nem magyarázza a tapasztalt különbségeket. Az egészségmagatartások közül ehelyütt is az alkoholizmus és az öngyilkosság közötti szoros kapcsolatot emeljük ki: ugyan sok szerző megállapította már hazai adatok vonatkozásában is ezt az összefüggést; ennek jelentőségét azonban nem lehet eléggé hangsúlyozni. Érdekesek a szerzőnek azok a megjegyzései, amelyek a két megye eltérő lokális kultúrájára vonatkoznak: a terepvizsgálat során a különbségeket „érezni” lehetett, azonban ezt az „érzést” a kérdőíves vizsgálatok csak részben igazolták. Felmerül, persze, a kérdés, hogy jó lett volna kvalitatív kutatásokkal ezt az „érzést” pontosabban formába önteni! A szerző ezek után, a következő fejezetét „két tévhitnek és megoldatlan rejtélynek” (173. o.) szenteli. Az egyik ilyen tévhit, hogy az öngyilkosságok gyakoribbak a „ködös, borongós, hideg, sötét (ősz–téli) hónapokban”: saját vizsgálata szerint sem igaz ez a felfogás, az öngyilkosságok gyakoribbak a késő tavaszi–nyári időszakban. A másik tévhit, hogy bizonyos ünnepek táján (egyházi, állami ünnepek) magasabb az öngyilkosságok előfordulása. A szerző kutatásai szerint pl. karácsonykor a nőknél nem következik be változás, míg férfiaknál karácsony első napján még csökkenés is megfigyelhető! Újév első napján ugyanakkor mindkét nemnél lényeges emelkedés volt tapasztalható, aminek eddig kellően fel nem ismert preventív vonatkozásai is lehetnek. Az utolsó fejezetben a szerző a magyar öngyilkossági ráta csökkenésének lehetséges okaival foglalkozik. Elsősorban azzal a nézettel vitázik, hogy az antidepresszív szerek – a depressziós betegek kezelésén keresztül – csökkentik az öngyilkosságok számát. A szerző véleménye – hasonlóan több, nemzetközi publikációhoz – az, hogy önmagában az antidepresszív szerek nagyobb forgalma nem magyarázza a csökkenő öngyilkossági arányokat. Már csak azért sem – így a szerző –, mert az öngyilkosságok 1987-ben kezdtek el csökkenni, míg az antidepresszív szerek forgalma csak 1995-től kezdett el lényegesen emelkedni. A szerző a magyarázatot sokkal szélesebb társadalmi-gazdasági-politikai-kulturális kontextusban véli megragadhatónak, elsősorban a rendszerváltás és az azt megelőző évek jelenségeivel. Végezetül, a szerző felhívja a figyelmet arra, hogy egy öngyilkosságot kutató, megfigyelő, preventív központ felállítása és egy nemzeti preventív program milyen sokat tudna tenni az öngyilkosságok megelőzésében. A könyv – a szerző szándékainak megfelelően – a szélesebb közvélemény számára is érthető módon mutatja be az öngyilkosságok alakulásának nemzetközi és hazai trendjeit, sorakoztat fel különböző magyarázatokat, bemutatva e magyarázatok erősségeit és gyenge pontjait is. Így az olvasó számára is érdekes tudományos felfedezések sorozatává teszi a kérdés tanulmányozását. A könyvet a kérdéskör iránt érdeklődő olvasók széles körének ajánlhatjuk!

Rácz József